

Last Year's Teshuva: Dogged Determination or Dog's Dinner?

Shlomo Zuckier

The Riverdale Minyan

כ"א אלול ה'תש"פ – September 9, 2020

1. תוספתא מסכת יומא (כפורים) (ליברמן) פרק ד הלכה טו

דברים שהתודה עליהן ביום הכפורים שעבר אין צריך להתודות עליהן ליום הכפורים הבא אלא אם כן עבר עליהן עבר עליהן צריך שיתודה עליהן לא עבר עליהן והתודה עליהן על זה נאמ' ככלב שב על קיאו ר' ליעזר בן יעקב או' הרי זה משובח שנ' כי פשעי אני אדע וגו'

2. תלמוד ירושלמי (ונציה) מסכת יומא פרק ח דף מה טור ג /ה"ז

תני עבירות שנתודה עליהן ביום הכפורים שעבר אינו צריך להתודות עליהן יום הכפורים הבא אם עשה כן עליו הכתוב או' ככלב שב על קיאו כסיל שונה באיוולתו תני ר' ליעזר או' הרי זה זריז ונשכר מה טעמא דרבי ליעזר וחטאתי נגדי תמיד מה מקיים ר' אליעזר טעמא דרבנן ככלב שב על קיאו כסיל שונה באיוולתו בשונה באותה העבירה מה מקיימין רבנן טעמא דרבי ליעזר וחטאתי נגדי תמיד שלא יהו בעיניו כאילו לא עשאן אלא כשעשאן ונמחל לו

3. תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב

תנו רבנן: עבירות שהתודה עליהן יום הכפורים זה - לא יתודה עליהן יום הכפורים אחר, ואם שנה בהן - צריך להתודות יום הכפורים אחר, ואם לא שנה בהן וחזר והתודה עליהן - עליו הכתוב אומר ככלב שב על קאו כסיל שונה באולתו. רבי אליעזר בן יעקב אומר: כל שכן שהוא משובח, שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד. אלא מה אני מקיים ככלב שב על קאו וגו' - כדרב הונא, דאמר רב הונא: כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה - הותרה לו. - הותרה לו סלקא דעתך? אלא אימא: נעשית לו כהיתר.

§ **The Sages taught** in the *Tosefta*: With regard to **transgressions that one confessed on this Yom Kippur, he should not confess them on another Yom Kippur**, since he has already been forgiven. **But if he repeated those same transgressions during the year, he must confess them again on another Yom Kippur. And if he did not repeat them but did confess them again, about him the verse states: "As a dog that returns to its vomit, so is a fool who repeats his folly"** (Proverbs 26:11), since it is inappropriate to go back and mention one's earlier sins.

Rabbi Eliezer ben Ya'akov says: If one confesses in subsequent years, **all the more so is he praiseworthy**, as he remembers his earlier sins and is thereby humbled, **as it is stated: "For I know my transgressions; and my sin is ever before me"** (Psalms 51:5). **But how do I establish the meaning of the verse: "Like a dog that returns to its vomit"?** It may be established in accordance with the opinion of Rav Huna, as Rav Huna said: **When a person commits a transgression and repeats it, it is permitted to him.** The Gemara is surprised at this: **Can it enter your mind that it is permitted to him** because he has sinned twice? **Rather, say it becomes to him as if it were permitted.**

מפרשי הגמרא

4. רש"י מסכת יומא דף פו עמוד ב

וחטאתי נגדי תמיד - איני סבור שכפרת לי, והרי הוא תמיד כאילו הוא נגדי עומד.

5. מהרש"א חידושי אגדות מסכת יומא דף פו עמוד ב

אלא מה אני מקיים ככלב שב כו'. יש לעיין בזה מאי קאמר אלא מה אני מקיים דהא כפשטיה יש לקיים בשונה ממש באולתו ועובר בפעם שנית וי"ל דאם נפרש כן לא הוה דומה לכלב ששב על קיאו דמשמע שהקיא כבר אבל עבר פעם שנית דומה לכלב שמקיא פעם שנית ולמאי דמוקי לה בשנה בה הותרה לו יהיה דומה שפיר ככלב שב על קיאו ואינו מאוס לו מקיאו כן השונה כבר באולתו בעבירה שוב אין העבירה מאוסה לו עוד דהיינו שהותרה ודומה לו כדבר היתר ודו"ק:

6. בית הבחירה להמאירי מסכת יומא דף פו עמוד ב

עבירות שהתודה עליהם יום הכפורים זה לא יתודה עליהם יום הכפורים אחר ומ"מ אם עשה כן אין קפידא בכך והרי כתוב כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד ולא נאמר כסיל שונה באולתו אלא על העובר עבירה ושונה בה

7. רי"ף מסכת יומא דף ה עמוד ב

תניא עבירות שהתודה עליהן יוה"כ הזה לא יתודה עליהן יוה"כ אחר ואם שנה בהן צריך שיתודה עליהן ואם לא שנה בהן והתודה עליהן עליו הכתוב אומר ככלב שב על קיאו כסיל שונה באולתו רבי אליעזר בן יעקב אומר כל שכן הרי זה משובח שנאמר כי פשעי אני אדע אלא מה אני מקיים ככלב שב על קיאו כדרב הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה אחת ושנה בה הותרה לו הותרה לו ס"ד אלא אימא נעשית לו כהיתר:

8. רא"ש מסכת יומא פרק ח סימן יז

תניא עבירות שהתודה עליהם יום הכפורים זה אינו מתודה עליהם יום הכפורים אחר ואם לא שנה עליהם והתודה עליהם עליו הכתוב אומר ככלב שב על קיאו וגו'. רבי אליעזר בן יעקב אומר כל שכן הרי זה משובח שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד. אלא מה אני מקיים ככלב שב על קיאו כדרב הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו. הותרה לו סלקא דעתך אלא אימא נעשית לו כהיתר.

9. רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ח

הוידי שנהגו בו כל ישראל אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידי, עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר אף על פי ו שהוא עומד בתשובתו שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד.

The confessional prayer customarily recited by all Israel is: "For we have all sinned...." This is the essence of the confessional prayer.

Sins which were confessed on one Yom Kippur should be confessed on another Yom Kippur even though one remains steadfast in his repentance, as [Psalms 51:5] states: "I acknowledge my transgressions and my sins are always before me."

10. טור אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרז

ועונות שהתוודה עליהם ביום הכפורים שעבר ולא שנה עליהם כתב הרי"ף גיאת שאין להתוודות עליהם אלא אם גנב או גזל והתוודה עליהם בשנה שעבר יאמר במקום גנבתי געלתי בדרכי שהוא דרך כלל וכן בכל הפרטים יש לשנות בענין זה כשיצטרך. והני מילי כשמתפלל בינו לבין עצמו אבל כשאומר עם הצבור אין לחוש שא"א שלא יהא אחד מן הציבור שגנב או גזל: וא"א ז"ל כתב שיכול להתוודות עליהם אף על פי שלא שנה בהם

11. בית יוסף אורח חיים סימן תרז

ועונות שהתודה עליהם ביום הכפורים שעבר ולא שנה עליהם. שם (פו:): תניא עבירות שהתודה עליהם יום הכפורים זה אינו מתודה עליהם יום הכפורים אחר ואם לא שנה בהם והתודה עליהם עליו הכתוב אומר (משלי כו יא) ככלב שב על קיאו רבי אליעזר בן יעקב אומר כל שכן הרי זה משובח שנאמר (תהלים נא ה) כי פשעי אני אדע ופסק הרמב"ם בפרק ב' מהלכות תשובה (ה"ח) כרבי אליעזר בן יעקב וכן פסק הרוקח (סי' רטו):

ומ"ש רבינו שהרא"ש כתב שיכול להתוודות עליהם אף על פי שלא שנה בהם. לא כתב כן בפירושו אלא דמכתב (סי' יז) הברייתא כצורתה משמע מסתמא דסבר דהלכה כרבי אליעזר בן יעקב דקיימא לן (עירובין סב:): משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי ולפי זה אנו יכולים לומר שגם הרי"ף (ה:): פוסק כן שגם הוא כתב הברייתא כצורתה ומשמע שסמך על מאי דקיימא לן משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי וכן דעת הרמב"ם בפרק ב' מהלכות תשובה (שם):

12. שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרז סעיף ד

עונות שהתודה עליהם ביה"כ שעבר, ולא שינה עליהם, אפילו הכי ו יכול לחזור ולהתוודות עליהם.

13. פרי מגדים אשל אברהם על שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרז סעיף ד

יכול לחזור. עיין מ"א. יומא פ"ו ב'. עיין מה שכתב בט"ז [ס"ק ב] שאפשר דרך פשרה הוא, ומשום הכי כתב המחבר יכול, לא משובח. ובגמרא [שם] אמר כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד [תהילים נא, ה], ועיין ר"מ אלשיך ז"ל בתהלים [רוממות אל שם], אדע עתיד, לא יודע, שאדע תמיד לתקן אותם, יע"ש:

14. מנחת חינוך פרשת נשא מצוה שסד

ועלה בדעתי דאפ"ל אף דראב"י סובר דצריך להתוודות עוד מחמת וחטאתי נגדי תמיד היינו באותן עבירות שאין תשובה ויה"כ מכפר כפרה גמורה כגון חמורות תוליה ויסורין או מיתה ממרקינ א"כ עדיין החטא לא נתכפר לגמרי צריך שיהי' לנגד עיניו אבל אם מתכפר לגמרי כגון בעשה ועשה תשובה דמוחלין לו לגמרי או בלאוים דיה"כ גומרת הכפרה ועבר עליו יה"כ כיון דנמחל לו לגמרי אפשר אף ראב"י סובר אך כיון דלא נזכר החילוק וגם הפוסקים דא"צ עוד לזכור החטא כיון דנמחק לגמרי לא חילקו נראה דבכ"ע אף שנתכפר לו לגמרי צריך לקיים וחטאתי כו' וכ"נ קצת מפירש"י שם ע"ש.

15. מכתב מאליהו, חלק ד' עמוד פו

קיימא לן "עבירות שהתודה עליהן ביום הכפורים זה חוזר ומתודה עליהן ביום הכפורים אחר, אף על פי שהוא עומד בתשובתו" (רמב"ם הלכות תשובה ב' ח'). וצריך עיון, מה ענין הוידוי והחרטה אחר שכבר שב, הרי עכשיו זכאי הוא? אבל האמת היא, שמי שחלה ונתרפא גם כן צריך לחשוש שמא עדיין קיימים בו חידקי החלי, וכן החוטא ששב, החרטה צריכה לפעום בו באינסטינקט, והיא מנתקת את רשמי החטא הנשארים בהווה ואם לא יתחרט עדיין מחוסר הוא. וכן כתב בעל ארחות צדיקים בשער החרטה, גם התפילה אינה מקובלת זולת החרטה, כי איך יאמר סלח לנו וגו' כשאנו מתחרט. היינו שהחרטה קובעת דרגתו בהוה, ולא שייכת סליחה ולא קבלת תפילה שהיא לפי התעלותו הרוחנית, אלא כשעולה באמת, דהיינו כשמתחרט... (חלק ד עמוד פו)

16. ליקוטי שיחות תכ"ט (יום הכיפורים)

ישנו חילוק עיקרי בין התשובה דכל השנה להתשובה דיוה"כ. והוא, שבכל השנה התשובה היא על הגברא, דאם האדם חטא עליו לשוב. אך ביוה"כ חיוב התשובה הוא מצד הזמן דיוה"כ"פ, וכלשון הרמב"ם "יוה"כ"פ הוא זמן תשובה לכל כו' לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה". דהתשובה אינו תלוי באדם אם חטא או לא אלא שייכת לכולם. וגם אם האדם לא חטא הרי הרמב"ם ממשיך "עבירות שהתודה עליהם ביוה"כ"פ שעבר חוזר ומתודה עליהם ביוה"כ"פ זה". והוא מפני (כביאור התניא) שכשהאדם מתעלה למדרגה נעלית יותר צריך תשובה נעלית יותר.

משמעות הפסוק

17. משלי פרק כו

(יא) כְּכֶלֶב יָשָׁב עַל־קֶאֱוֹ פֶסֶל שׁוֹנֶה בְּאַנְלָתּוֹ:

As a dog returns to his vomit, So a dullard repeats his folly.

18. אבן עזרא משלי פרק כו פסוק יא

(יא) ככלב - אחר שיקיאנו ישוב ויאכלנו כן הכסיל שונה פעם שנית לעשות אולת ולא יתבייש

19. מצודת דוד משלי פרק כו פסוק יא

(יא) ככלב - כמו הכלב אשר דרכו לחזור ולאכול את המאכל אשר קאה מגופו ולא יבין כי בעבור רוע המאכל קאה אותו ומה לו לאכול שוב כן הכסיל שונה לעשות שוב אולתו אשר נכשל על ידו ולא יבין:

20. מלבי"ם משלי פרק כו פסוק יא

(יא) ככלב שב על קיאו כסיל שונה באולתו, אחר שבאר מה שיענה להכסיל, בדברים קלים בדרך בזיון, באר מדוע לא יענהו בחכמה בדרך וכו', שהוא מפני שהכסיל שונה באולתו, כמו הכלב ששב לבלוע את המאכל אשר הקיא, שהוא המאכל הרע שלא יכול לסבלו והקיא אותו ובכ"ז בלעהו שנית, כן הכסיל ישוב לשנות את האולת אשר הקיא, הגם שהוא בעצמו יודע שהוא דבר נמאס, כי כבר בארנו שהכסיל יודע שאין ממש באולת וספיקות שלו, כמ"ש ואולת כסילים מרמה, ואולת כסילים אולת, בכ"ז ישנה את האולת פעם שנית, ומה יועיל הוכוח:

21. תלמוד בבלי מסכת יומא דף נג עמוד ב

אמר רבי אלכסנדר אמר רבי יהושע בן לוי: המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו, ואחר כך יתן שלום. אמר ליה רב מרדכי: כיון שפסע שלש פסיעות לאחוריו - התם איבעיא ליה למיקם, משל לתלמיד הנפטר מרבו, אם חוזר לאלתר - דומה לכלב ששב על קיאו. **Rabbi Alexandri said that Rabbi Yehoshua ben Levi said: One who prays must take three steps backward upon concluding his prayer and then recite: Peace, in a manner befitting one who departs from before the Holy One, Blessed be He. Rav Mordechai said to him: Since he has taken three steps backward, he should stand there and not return to his place immediately. This is analogous to a student who takes leave of his teacher. If he returns immediately to the place where was first standing, he is similar to a dog who returns to its vomit, and his previous action is spoiled.**